

Asia: VN/23227/2020

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi kuluttajansuojalain 7 luvun väliaikaisesta muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

KKV katsoo, että nykyisessä poikkeuksellisessa tilanteessa on perusteltua jatkaa kiireellisiä toimia hintasääntelyn ja suoramarkkinoinnin osalta. KKV kannattaa markkinoinnin rajoittamista sekä tiukempaa hintasääntelyä todeten kuitenkin, että pysyville tiukennuksille kuluttajaluottolainsäädäntöön on tarvetta. KKV katsoo, että ennen 1.9.2019 solmittujen jatkuvien luottosopimusten uusien nostojen tulisi kuulua pysyvän hintasääntelyn piiriin. KKV katsoo myös, että väliaikaista suoramarkkinointikieltoa voitaisiin jatkaa, kunnes markkinoinnin pysyvä tiukempi sääntely valmistellaan. Uuden pysyvän ja tilapäisen sääntelyn rikkominen tulisi lisäksi säätää kattavasti seuraamusmaksun piiriin.

Luonnoksessa on huomioitu nykyiseen väliaikaiseen sääntelyyn liittyvät KKV:n valvontahavainnot. Sääntelyn vaikutuksia ei kuitenkaan voida kattavasti ja luotettavasti arvioida käytettävissä olevan tiedon perusteella. Näiltä osin KKV toteaa, että käynnissä oleva positiivista luottotietorekisteriä koskeva hanke on tärkeä niiltä osin, että viranomaisilla olisi jatkossa paremmat mahdollisuudet arvioida sääntelyn vaikutuksia.

KKV tuo esille, että nykyisen väliaikaisen sääntelyn vaikutukset ovat olleet eri kuluttajille ja erilaisille velallisryhmille erilaisia. Tällä hetkellä vaikutuksia joudutaan arvioimaan rajoittuneiden ja epävarmojen aineistojen pohjalta. KKV:n lokakuussa 2020 keräämän avoimen verkkokyselyn tuloksia ei voida yleistää koskemaan kaikkia suomalaiskuluttajia, mutta niiden avulla voidaan tehdä viitteellisiä tulkintoja väliaikaisen sääntelyn vaikutuksista kuluttajiin. Velkatilanteen muutokseen on luultavasti vaikuttaneet muutkin tekijät kuin väliaikaisen sääntelyn voimaantulo, mutta näyttäisi siltä, että sääntely on osaltaan vaikuttanut joidenkin vastaajien velkatilanteeseen kohentavasti ja joidenkin tilanteeseen heikentävästi. Vastausten perusteella voidaan esittää varovainen arvio, jonka mukaan väliaikaisen sääntelyn vaikutukset ovat myönteisiä sellaisiin velallisiin, joilla velkatilanne ei ole ollut vielä kovin paha ja se on voitu saada parempaan hallintaan uuden edullisemman, alempikorkoisen luoton myötä. Sen sijaan, kun velkatilanne on ollut jo entuudestaan vaikeammin

hallittavissa ja velallisen maksukyky selvemmin heikentynyt, ei uutta luottoa ole enää myönnetty. Näissä tapauksissa luoton epäminen on voinut katkaista velkakierteen, mikä on koettu oman velkatilanteen heikentymisenä. Näissäkin tapauksissa oman tilanteen muutos voidaan pidemmän ajan kuluessa kokea toisin.

Koska sääntely kuluttajien suojaamisen lisäksi vähentää tarjottujen lainojen määrää, KKV pitää tärkeänä sitä, että pystyttäisiin selvittämään, miten sääntely on vaikuttanut myönnettyjen luottojen määrään kaiken kaikkiaan verrattuna siihen tilanteeseen, että rajoituksia ei olisi ollut. Lisäksi olisi tarpeen paremmin ymmärtää sitä, millaisiin käyttötarkoituksiin ja minkä tyyppisille kuluttajille kohdistuvia luottoja myönnettiin vähemmän rajoitusten voimassa ollessa ja rahoitettiin kyseistä rahankäyttöä jollain muulla tavalla. Tätä kokonaiskuvaa ei tällä hetkellä ole pystytty muodostamaan, vaan tähän vaadittaisiin isompi tutkimusprojekti, joka pystyisi hyödyntämään aineistoja, jotka eivät ainakaan helposti ole tällä hetkellä saatavilla.

Luonnoksen mukaan ehdotettaisiin muutettavaksi kuluttajansuojalakea väliaikaisesti covid-19-epidemiaan liittyvän poikkeuksellisen tilanteen vuoksi. Laki vastaisi pääosin tällä hetkellä voimassa olevaa väliaikaista sääntelyä, jonka voimassaolo päättyy 31.12.2020. Luonnoksen mukaan säädettäisiin uudesta tilapäisestä 10 prosentin korkokatosta muihin kuin hyödykesidonnaisiin luottoihin. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian. Uusi tilapäinen korkokatto ei koskisi ennen lain voimaantuloa tehtyjä nostoja.

Kuten nyt voimassa olevan väliaikaisen hintasääntelyn (512/2020) osalta KKV on huolissaan siitä, että ehdotetun tilapäisen lain voimassaolon aikana tehtäviä nostoja ei suurelta osin tulla maksamaan takaisin lain voimassaolon aikana, mutta korkoon liittyvä huojennus koskisi vain tätä aikaa. Lain voimassaolon aikana tehtävät nostot maksetaan siis takaisin suurelta osin korkeammalla korolla kuin luonnoksen mukaisella 10 prosentin korolla. Takaisinmaksuajat voivat tosiasiassa olla useita vuosia. Tässä poikkeustilanteessa luottoa hakevan kuluttajan voi olla erittäin vaikea arvioida takaisinmaksukykyään pidemmälle, vaikka lakiin ehdotettaisiin otettavaksi varoitukset koron nousemisesta tilapäisen lain voimassaolon päättyessä.

Kuten nyt voimassa olevan väliaikaisen hintasääntelyn (512/2020) osalta erityisen haavoittuvia tulisivat olemaan kuluttajat, jotka tekevät nostoja ennen 1.9.2019 solmituilta jatkuvilta luottosopimuksilta, koska 1.9.2019 voimaan tulleella lainsäädännöllä ei rajoitettu näiden luottosopimusten luottokustannuksia uusien nostojen osalta. Näiden nostojen osalta korko voi nousta väliaikaisen lain päättymisen jälkeen 10 prosentista jopa yli 200 prosenttiin.

KKV kiinnittää huomiota lisäksi siihen, että nykyinen hintasääntely on vaikeaselkoinen, kun huomioidaan 1.9.2019 voimaan tullut kuluttajaluottoja koskeva pysyvä hintasääntely ja väliaikainen hintasääntely ja nyt luonnoksessa esitetty väliaikaisen hintasääntelyn jatkaminen siten, että jo nostetut luotot jätettäisiin joka tapauksessa sääntelyn ulkopuolelle. Sääntelykokonaisuudesta seuraa, että eri luottosopimukset ja niistä eri aikoina tehdyt nostot ovat keskenään erilaisen

sääntelyn piirissä. Lisäksi yksittäinen nosto on vain tietyn aikaa väliaikaisen hintasääntelyn piirissä ja putoaa sen jälkeen eri säännösten piiriin riippuen siitä, milloin alkuperäinen jatkuva luottosopimus on solmittu.

KKV on huolissaan erityisesti siitä, että kuluttajaluottoja koskeva sääntely

monimutkaistuu siten, että kuluttajien on vaikea arvioida tarjolla olevien luottojen luottokustannuksia ja niihin sovellettavaa hintasääntelyä. Tämä vaikeuttaa luonnollisesti myös viranomaisten mahdollisuuksia valvoa ja puuttua lainvastaisuuksiin.

Sääntelyn yksityiskohtien osalta KKV toteaa seuraavaa. KKV pitää tärkeänä, että väliaikaista sääntelyä selkeytettäisiin nykyistä täsmällisemmällä koron nousemista koskevalla varoitusvelvollisuudella. Niissäkin tilanteissa, joissa mainonnassa ei ilmene luottosopimuksen ehtoa koskevaa tietoa, edellytettäisiin nimenomaisesti varoitusta koron nousemisesta, jos mainonnassa viitataan tilapäiseen korkokattoon ja jos korko voi luottosopimuksen ehtojen mukaan nousta tilapäisen korkokaton voimassaolon päätyttyä.

Kuluttajaluottojen markkinoinnissa ilmeneviin ongelmiin voidaan puuttua jo nyt muun muassa kuluttajansuojalain 7 luvun 13 §:n hyvän luotonantotavan säännösten nojalla. KKV toteaa, että markkinoilla on ilmennyt hyvän luotonantotavan vastaista mainontaa, jossa hyödynnetään lainvastaisesti väliaikaista korkotasoa. Nimenomainen velvollisuus varoittaa koron nousemisesta kuitenkin selkeyttäisi tilannetta ja mahdollistaisi myös tehokkaamman valvonnan väliaikaisen hintasääntelyn voimassaoloaikana.

KKV katsoo, että säännös varoitusvelvollisuudesta tulisi muotoilla selkeyden vuoksi siten, että varoitus koron nousemisesta tulisi antaa mainonnassa samassa yhteydessä, jossa viitataan väliaikaiseen sääntelyyn. Varoitusta ei siten olisi esimerkiksi sallittua sijoittaa linkin taakse. KKV katsoo, että tulisi arvioida myös sitä, riittääkö pelkkä neutraali ilmoitus koron nousemisesta vai tulisiko tietoa jollain tavalla korostaa mainonnassa. Lisäksi KKV katsoo, että säännöksen ulottamista kaikkeen markkinointiin tulisi arvioida.

Kuluttajien aseman turvaamiseksi sekä hintasääntelyn että suoramarkkinointikiellon soveltamisalan tulisi olla riittävän laaja. Sääntelyn soveltamisalaa ehdotetaan kuitenkin edelleen supistettavan suhteessa nykyiseen väliaikaiseen sääntelyyn. Luonnoksen mukaan suoramarkkinointikielto ei koskisi luottomahdollisuudesta kertomista tavarain tai muun kulutushyödykkeen markkinoinnin tai sen ostamisen yhteydessä. Voimassa olevassa väliaikaisessa säännöksessä rajaus koskee luottomahdollisuudesta kertomista yksinomaan kulutushyödykkeen oston yhteydessä. Muutosta perustellaan sääntelyn elinkeinotoimintaa haittaavien vaikutusten vähentämisellä. KKV toteaa, että hyödykesidonnaisten luottojen osalta suoramarkkinointikielto jäisi täten hyvin suppeaksi.

KKV on erikseen lausunut muun muassa 1.9.2019 voimaan tulleeseen kuluttajaluottoja koskevaan hintasääntelyyn jääneistä puutteista (mm. lausunto talousvaliokunnalle 29.11.2018, HE 230/2018 vp) sekä mainonnan sääntelyn tiukentamistarpeesta.

Hannula Paula
Kilpailu- ja kuluttajavirasto